

GRANSKNINGSKOMMITTÉNS RAPPORT TILL ÅRSMÖTET 2010

1. INLEDNING

Granskningskommitténs uppdrag uppdaterades enligt beslut på årsmötet 2009, och är att följa upp och för medlemmarna redovisa Svenska sektionens och Svenska Amnestyfondens ekonomi och förvaltning genom att:

- granska att verksamheten bedrivs i enlighet med Amnestys stadgar, med intentioner och mål i handlingsplanen, med årsmötesbeslut och med övriga beslut som är styrande för verksamhetens inriktning
- granska att verksamheten löpande utvärderas och rapporteras till berörda
- granska utfallet av och eventuella avvikelser i sektionens och fondens budget, dess orsaker och det resultat dessa har för svenska Amnesty
- granska att verksamheten bedrivs i ändamålsenliga former och med ändamålsenliga rutiner
- granska att berörda delar av sektionen erhåller relevant information om verksamheten och den ekonomiska utvecklingen
- skriftligen och löpande rapportera om sina iakttagelser och slutsatser till respektive styrelse
- skriftligen rapportera om sina iakttagelser och slutsatser till årsmötet avseende det föregående verksamhetsåret och till budgetmötet såvitt avser sektionen avseende det innevarande räkenskapsårets första och andra tertial.

Dessutom skall Granskningskommittén utföra särskilda granskningar eller utredningar på uppdrag av årsmöte eller budgetmöte.

Granskningskommittén har från maj 2009 till mars 2010 haft sex möten: fyra telefonmöten och ett möte i Linköping och ett i Stockholm.

2. GRANSKNING AV SEKTIONSSTYRELSENS ARBETE

2.1 ARBETSFORMER OCH AGERANDE

Granskningskommittén har granskat protokoll från sektionens styrelse under tiden mars 2009 till och med januari 2010. Vi har funnit att protokollen genomgående ger en ganska tydlig bild av vilka frågor som prioriterats i styrelsearbetet och hur man arbetat med dessa. Dock kan konstateras att protokollen i vissa avseenden på nytt har blivit mer kortfattade vilket gör det svårare för utomstående att uttyda vad som beslutats.

Styrelsens arbete har efter vad vi funnit fungerat väl. Efter varje styrelsemöte görs en utvärdering, som visar på bra arbetssätt som gör att styrelsemedlemmarna ges möjlighet att bidra och påverka. Utvecklingssamtal med styrelsemedlemmarna är påbörjat och beräknas var slutfört under våren.

Granskningskommittén har under flera år följt arbetsförhållandena på distriktskontoren i Malmö och Göteborg. Malmökontoret är nu i ändamålsenliga lokaler, där personalen trivs och ensamarbetet är i det närmaste borta eftersom praktikanter oftast arbetar där. Gällande Göteborgskontoret arbetas där med att finna nya lokaler, som är mer ändamålsenliga när det gäller utrymme, tillgänglighet och handikappanpassning. Målet är att detta skall vara klart före halvårsskiftet 2010. I övrigt anses arbetsmiljön, för numera tre heltidsanställda, vara utan anmärkning. Vi har uppfattat att distriktskontoren upplever att de har goda kontakter med sekretariatet och att styrelsen stöttar kontoren.

2.2. UPPFÖLJNING AV HANDLINGSPLANEN

Sekretariatet gör på styrelsens uppdrag genomgångar av måloppfyllelsen när det gäller mål och etappmål som fastlagts i handlingsplanen för 2004 – 2010. Styrelsen har mandat att göra revideringar i etappmålen, vilket också sker. Granskningskommittén har nu tittat extra på de etappmål som styrelsen tagit fram för år 2009-2010. Granskningskommittén uppfattar att styrelsen fäster stort avseende vid att arbeta för de mål som fastlagts i planen och att denna som avsett fungerar som ett centralt styrdokument. Eftersom svenska sektionens handlingsplan avspeglar den internationella finns ett beroende av beslut som fattas internationellt, särskilt när det gäller uppföljning av mål beträffande brott mot de mänskliga rättigheterna.

Sektionens utbildning har sedan ett par år övergått i Sensus regi, vilket innebär en sorts professionalisering av medlemsutbildningen. Vi såg tidigare detta med viss skepsis men kan konstatera, efter gjord uppföljning, att detta slagit väl ut både i kvalitet på utbildning och antal kursdeltagare.

De prioriterade områdena (2.1-2.4 i handlingsplanen)

Vi finner att sektionen gör ett gott arbete när det gäller att uppmärksamma brott mot mänskliga rättigheter rörande exempelvis dödsstraffet, tortyr, våld mot kvinnor och flyktingars rättigheter såväl inom handlingsplanen 2004-2010 som Etappmål 2009-2010.

Arbete utanför de prioriterade områdena (2.5 i handlingsplanen)

Vid sektionens styrelsens möte i oktober togs frågan om att införliva ABG i sektionen upp, enligt beslut 2008. Frågan gällde hur sekretariatet ska "täcka upp för ABG-verksamhetens intäkter när man slutar sälja utbildningar till företag". Granskningskommittén ifrågasätter varför sekretariatet, eller sektionen, ska "täcka upp" en sådan verksamhet.

Öka aktivismen (punkt 4.1 i handlingsplanen)

Vi finner att antalet grupper fortfarande minskar, medan antalet medlemmar ökar. De senaste åren har mycket pengar och energi satsats på att få nya medlemmar medan mindre har gjorts för att stärka grupparbetet. Vi anser att arbetet i grupper är centralt i Amnestys verksamhet och förordar därför en mycket stark satsning på att stärka befintliga grupper i deras arbete och att också starta nya grupper och ge dem ett starkt stöd inledningsvis. De insatser som gjorts under året för att öka antalet grupper har koncentrerats till storstadsregionerna, medan arbetet med att öka aktivismen i landsorten inte verkar vara prioriterat.

En anledning till att gruppaktiviteterna minskar, kan vara okunskap om tillgången på individuella fall som grupperna kan arbeta med. Grupparbetet blir mer konkret med ett visst eget fall som bas. Vi tror att medlemmar i större utsträckning kommer att stanna i organisationen om de finner grupparbetet meningsfullt. Granskningskommittén vill uppmana sekretariatet att klargöra situationen angående tillgängligheten av individuella fall och informera medlemmar och grupper resultatet. Amnesty Press är i det sammanhanget ett utmärkt forum att nå ut till medlemmar och grupper.

Skapa en dynamisk organisation (punkt 4.2 i handlingsplanen)

Ett av målen i handlingsplanen är att "Vi ska öka medlemmarnas deltagande i sektionens beslutsprocesser och stärka ansvarstagandet för Amnestys verksamhet på alla nivåer i organisationen."

Redan i vår rapport till årsmötet 2009 tog Granskningskommittén upp tendensen till att tidigare aktivistarbete förskjuts till sekretariatet. Vi ser fortfarande att antalet anställda ökar och antalet grupper minskar.

Granskningskommittén noterar en viss tendens i styrelsens arbete mot en professionalisering och en centralisering av verksamheten. Till exempel arbetar man, tillsammans med en reklambyrå, med att ta fram en ny "kommunikationsplattform", man pratar om att "kvalitetssäkra" beslutsunderlag, utbildningen sker numera i Sensus regi och kampanjbeslut och kampanjmaterial arbetas fram centralt. Varje åtgärd i sig kan vara rimlig, men språkbruket generellt liknar mer det som förekommer i vinstdrivande verksamheter än i ideella. Centrala beslut om kampanjer verkar i ökande utsträckning dominera gruppernas arbete. Granskningskommittén anser att styrelse och sekretariat gör ett mycket bra arbete men det finns en risk att detta professionellt goda arbete kan påverka det frivilliga arbetet negativt och det är denna risk vi vill lyfta fram till diskussion.

Alla medlemmar arbetar ideellt med Amnesty. Vi kan och bör nog inte kommunicera helt enhetligt. I en ideell organisation får man stå ut med att medlemmar gör så gott de kan på lite olika sätt och med olika professionaliseringsgrad. Amnestys arbete med jämlikhet och mångfald innebär att alla ska välkomnas som medlemmar, oavsett utbildning, kön, etnicitet, social bakgrund, datoranvändningsförmåga, språkkunskaper, etc. Istället ser vi nu en tydlig tendens till att antalet grupper minskar. Cirka en tredjedel av grupperna valde vid årsskiftet att vara självständiga redovisningsgrupper och cirka en tredjedel valde att vara s.k. sektionensgrupp. Den sista tredjedelen av grupper har inte valt vilken typ av grupp de vill vara. Det innebär kanske att många gruppaktiva medlemmar tycker att det är jobbigt att inrätta sig efter de nya kraven. Trots att antalet betalande medlemmar ökar minskar alltså antalet medlemmar som är aktiva i grupper, vilket vi ser som en oroande tendens.

Växa (punkt 4.3 i handlingsplanen)

Granskningskommittén noterar med tillfredsställelse att medlemstillväxten fortsätter och med råge uppfyller uppställda mål. Medlemstillväxt är en nyckel till expansion och en annan är antalet aktiva i grupper. Granskningskommittén förordar en satsning på att stödja initiativ från grupperna och en mer avvaktande hållning vad gäller centralstyrda kampanjer. Vi menar inte att sektionsstyrelsen ska förhålla sig passiv, men att initiativet förskjuts mer mot grupperna och frivilliga medlemmar. Ett förslag i denna riktning skulle kunna vara att undersöka vad som fungerar bra i grupparbetet, dvs. vad är det som gör att vissa grupper fungerar väl över lång tid? När vi vet mer om det kan det gruppstödande arbetet förstärkas på grundval av denna erfarenhet.

2.3 GRANSKNING AV BOKSLUT 2009

Intäkter och kostnader

Bokslutet för 2009 visade på intäkter på 72,6 Mkr, 4,7 Mkr över budget, och kostnader på 70,2 Mkr, 4,3 Mkr över budget, vilket ger ett totalt överskott på 2,4 Mkr. Bidraget från Humanfondens sparare blev 5,2 Mkr, antalet sparare fortsätter dock att minska och är nu 6073 mot ca 11000 när de var som flest.

I de totala kostnaderna ingår beslutet om att ge ett extra bidrag till IS på 5,6 Mkr samt 1 Mkr till Rådgivningsbyrån. Glädjande är att medlemsavgifter och bidragen via autogiro samt även bidragen från icke medlemmar fortsätter att öka. Noterbart är att bidragen via autogiro uppgår till hela 33,4 Mkr och att bidraget från Postkodlotteriet 2009 blev 10 Mkr.

Intäkterna har under året ökat på ett bra sätt men det betyder inte att flera kraftfulla insatser inte behövs. Se tabell nedan.

TABELLEN VISAR UTVECKLINGEN AV INTÄKTER, ANTAL MEDLEMMAR OCH GRUPPER 2000 SAMT DE SENASTE SEX ÅREN.							
	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Intäkter totalt (Mkr)	39,833	38,154	44,133	50,281	53,620	61,612	72,619
- varav från medlems- och gruppavgifter, bidrag från grupper och distrikt	13,278	12,349	12,480	14,170	15,773	17,562	21,836
- i procent	33	32	28	28	29	29	30
Antal medlemmar	61464	55998	58800	66844	68636	74628	80720
Antal grupper	259	227	235	214	192	188*	178**

* inkl. 31 ungdomsgrupper. ** inkl. 35 ungdomsgrupper.

Granskningskommittén konstaterar att antalet grupper fortsätter att minska i allt snabbare takt och andelen intäkter från medlemmar och grupper minskar. En viss ökning syntes 2009, mycket beroende på att bidraget från grupper och distrikt på 3,891 Mkr kan hänföras till ett fåtal givare, i första hand grupper som bedriver secondhandförsäljning.

När nu gruppavgifterna är slopade enligt tidigare årsmötesbeslut bör inte det frånta grupper och distrikt ansvaret för sektionens ekonomi. Bössinsamlandet och andra inkomstbringande aktiviteter såsom secondhandförsäljning, boklotterier, bokmarknader, artistuppträdande mm bör fortsätta i oförminskad omfattning eller ännu hellre i ökande, eftersom dessa typer av verksamhet inte bara är av ekonomisk natur utan även viktig som informationskanal till allmänheten.

Granskningskommittén konstaterar nu att rutiner är införda hos såväl sekretariatet som fonden för att följa de av SFI uppsatta reglerna för 90-konton.

2.4. GRANSKNING AV BUDGET 2010

Enligt styrelsens direktiv för budgetarbetet skall intäktsbudgeten för 2010 ligga på nivå 74 Mkr, vilket utgör en ökning mot budget 2009 på 9,1%. Detta är en ökning utöver vad handlingsplanen upptar som genomsnittlig ökning per år. Ökningen känns ändå inte oroande hög med tanke på ett stigande antal medlemmar, ett i budgetsammanhanget nytt intäktslag i form av Postkodlotteriet samt att en återhämtning av aktie- och finansmarknaden under 2009 kan konstateras, vilket även enligt flera prognoser skall fortsätta under 2010.

Granskningskommittén ser därför, till skillnad från flera tidigare år, årets budgetförslag som realistiskt. Det ökande medlemsantalet samt att allt fler medlemmar betalar via autogiro, vilket också medför en mer trogen medlemskår och som ovan nämnts bidraget från Postkodlotteriet, inger stora förhoppningar om en god ekonomisk tillväxt.

Antalet sparare i Humanfonden fortsätter dock att minska, men då fonden nu börjar visa god tillväxt igen och Swedbank Robur Fonder AB aviserar en satsning på fonden, vilket vi tyvärr ännu inte sett något av, finns även här positiva tecken för tillkommande sparare och därmed ökat bidrag från fondspararna.

Kostnadsbudgeten är lagd på 71,7 Mkr vilket betyder ett överskott på 2,3 Mkr. På styrelsemötet i januari beslutades om extra bidrag till IS på totalt 3,8 Mkr för 2010.

Det ekonomiska läget för sektionen bedöms nu bättre och stabilare än på länge. Man får för den del inte tro att alla ekonomiska problem är borta. Det kommer på nytt svårare tider som kräver förnuft och återhållsamhet.

3. UPPFÖLJNING AV ÅRSMÖTESBESLUT

Granskningen av styrelsens agerande med avseende på beslut från årsmötet 2009 föranleder inga kritiska kommentarer.

4. AMNESTYFONDENS VERKSAMHET

4.1 ARBETSFORMER

Amnestyfonden är en stiftelse med egna stadgar, inom svenska Amnesty. Fonden arbetar med bistånd inom ramarna för Amnesty Internationals åtagande. Granskningskommittén har under året granskat fondstyrelsens protokoll från mars 2009 till januari 2010. I den ekonomiska rapporteringen har fonden i år, enligt granskningskommitténs rekommendation, redovisat SFI:s nyckeltal. Protokollen visar på ett gott styrelsearbete, där många olika typer av ärenden har handlagts. Arbetet har präglats av ett väl utvecklat kvalitetstänkande, där Amnestys trovärdighet inte har riskerats.

Glädjande är också att fondstyrelsen arbetar med att ta fram en ny informationsbroschyr.

Fondens verksamhet i förhållande till handlingsplanen

Amnestyfonden spelar en viktig roll i förverkligandet av Amnestys åtagande och försvaret av mänskliga rättigheter. I alla protokoll finns tydliga kopplingar till handlingsplanens mål, som att hävda rätten till fysisk och psykisk integritet och skydda flyktingars rättigheter, vilket i många fall innebär hjälp till tortyroffer på olika sätt. Kvinnors rättigheter, kräva rättvisa och bekämpa straffrihet är andra viktiga områden där medel utgått. I många fall har aktivister som försvarat mänskliga rättigheter fått stöd. Ett fåtal ärenden har klassificerats under rubriken ESK, d.v.s. ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Ett par av dem har rört familjeåterförening, något som Röda Korset annars arbetar mycket med. Men det fåtal fall där Fonden gått in med bidrag prövas alltid individuellt och det är inte fråga om att Fonden generellt ska ägna sig åt familjeåterförening. Nytt för i år är att medel beviljats till en konferens om dödsstraffets avskaffande i Japan. Att på olika sätt stödja arbetet mot dödsstraff ingår i Fondens uppdrag så därför var detta ett viktigt ärende. Antalet behandlade ärenden har ökat något sedan förra året. Det har varit fler fall i Afrika och färre i Latinamerika som handlagts. Fortfarande är det jämförelsevis få fall i Asien.

4.2 FONDENS EKONOMI.

Fondens ekonomi

Den ekonomiska redovisningen från fonden visar även i år på ett gott verksamhetsår. De totala tillgångarna är mycket goda på hela 12,7 Mkr, mycket beroende på ett arv som erhöles under 2008 på över 6 Mkr. Årets resultat slutar på +1,8 Mkr.

Biståndsutbetalningarna har under 2009 uppgått till 4,7 Mkr. Vilket är en ökning från 2008 med 0,9 Mkr (Under 2007 var biståndsutbetalningarna 1,4 Mkr) alltså en kraft ökning de senaste åren.

5. REKOMMENDATIONER

Granskningskommittén vill sammanfattningsvis särskilt understryka följande:

1. Granskningskommittén vill på nytt uppmana styrelsen att sätta uppföljbara etappmål om att öka antalet aktiva medlemmar.
2. Granskningskommittén förordar en mycket stark satsning på stöd till befintliga grupper och stöd till att starta nya grupper.
3. Granskningskommittén anser att styrelsen bör satsa på att stimulera gruppernas egna aktiviteter genom att tillhandahålla ramar och kunskapsunderlag för internationella och nationella kampanjer och för lokala kampanjer som grupper själva iscensätter, men undvika att detaljstyra.
4. Granskningskommittén anser att den interaktiva databas, där medlemmarna kan registrera sitt intresse för att delta i centrala utredningar, skall göras synligare, lättare att hitta och mer pedagogiskt uppbyggd.
5. Granskningskommittén efterlyser också en egen rubrik på den interna hemsidan för Amnestyfonden. Som det nu är står den under "Sekretariatet".

Granskningskommittén vill dessutom uppmana till en diskussion bland medlemmarna om huruvida den svenska sektionen av Amnesty International bör fortsätta som en i huvudsak medlems- och gruppstyrd ideell organisation eller som en professionellt mer centralstyrd organisation.

Stockholm i mars 2010

Svenska sektionens Granskningskommitté

Jan Nygren (sammanställande)

Åsa Fahlbeck

Öjar Janhager

Gill Widell

